

Foto: Sylo Taraku, NOAS

ÅRSRAPPORT FOR 2010

Norsk Organisasjon for Asylsøkere

INNHold

FORORD	3
SAMMENDRAG: NOAS AKTIVITETER i 2010.....	4
1. ASYLPOLITIKKEN I 2010	5
2. PÅVIRKNINGSARBEID	7
3. BISTAND TIL ASYLSØKERE	14
4. NOAS' INFOPROGRAM FOR NYANKOMNE ASYLSØKERE.....	14
5. INFORMASJONS- OG KUNNSKAPSFORMIDLING	14
6. SAMARBEID OG ERFARINGSFORMIDLING	15
7. ORGANISASJON.....	15

FORORD

Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS) er en uavhengig organisasjon som arbeider for å verne om asylinstituttet og sikre en rettsikker og respektfull behandling av asylsøkere i Norge. NOAS ble grunnlagt i 1984 av Annette Thommessen, som ledet organisasjonen fram til 1994.

NOAS' virksomhet består av bistand til asylsøkere i form av informasjon, rådgivning og rettshjelp, påvirkning av beslutningstakere og opinion, formidling av kunnskap og informasjon om asylrelevante emner, samt deltakelse i forskjellige samarbeidsprosjekter og støtte til annet asylrelatert engasjement.

NOAS søker også å engasjere seg for asylsøkere på et europeisk nivå, særlig gjennom å være et aktiv medlem i paraplyorganisasjonen European Council on Refugees and Exiles (ECRE).

Ved utgangen av 2010 hadde NOAS 13 fast ansatte. Organisasjonen driver sin virksomhet fra kontorer i Torggata i Oslo, ved transittmottakene på Refstad og Torshov i Oslo og på Hvalstad i Asker.

2010 har vært et begivenhetsrikt år for NOAS. Informasjonsprogrammet har flyttet fra Tanum til Refstad, NOAS har etablert kontor på Hvalstad, og pusset opp hovedkontoret i Oslo. Blant de ansatte har det vært endringer både i informasjonsprogrammet og sekretariatet.

Årsrapporten for 2010 er i hovedsak ført i pennen av seniorrådgiver Sylo Taraku, med innspill og bidrag fra andre medlemmer i NOAS' faggruppe.

I tillegg til denne rapporten kan du finne mye nyttig informasjon på våre nettsider www.noas.org.

Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS)

Oslo, mars 2011.

SAMMENDRAG: NOAS AKTIVITETER i 2010

10 064 personer søkte om asyl i Norge i 2010. De aller fleste av disse har fått informasjon og veiledning gjennom NOAS' informasjonsprogram for nyankomne asylsøkere, som drives på tre ulike transittmottak i Oslo-området. 1224 asylsøkere har bedt NOAS om fri rettshjelp etter å ha fått avslag, og NOAS har skrevet omgjøringsbegjæringer eller tillegg til klager til Utlendingsnemnda (UNE) i ca. 180 av disse sakene. NOAS har deltatt i Advokatforeningens aksjons- og prosedyregruppe, som har tatt flere saker for retten. Av de 24 saker som gruppen har vært fremmet så langt, har to tredjedeler fått medhold.

I tillegg til den direkte bistanden til asylsøkerne, har NOAS arbeidet faglig og politisk for å styrke deres rettssikkerhet, blant annet gjennom høringsuttalelser og andre typer innspill til norske myndigheter. Blant temaområder vi særskilt har fokusert på er spørsmålet om FNs anbefalinger, Dublin-forordningen, lengeværende barn, Utlendingsnemndas fremtid og belysning av saker i første instans. Når det gjelder praksis overfor enkeltgrupper har vi fokusert spesielt på innstramningene overfor irakere, somaliere, palestinere, tsjetsjenere og kosovoserbere. Vi har også deltatt i kampanjer sammen med andre organisasjoner, herunder kampanjen for papirløse, *Ingen mennesker er ulovlige*.

NOAS har lagt vekt på å være en kunnskapsressurs innen asylfeltet og formidlet informasjon til offentligheten gjennom blant annet rapporter, nettsider, mediarbeid, svar på henvendelser og presentasjoner.

I rapporten "Fakta på bordet" kommer NOAS med konkrete anbefalinger til forbedringer av asylprosessen i første instans. I tillegg har vi gjennomført faktasøkende reiser til Palestina og Italia. Rapportene fra reisene publiseres første halvår 2011.

NOAS' årlige fagseminar fokuserte på Utlendingsnemndas fremtid. Her diskuterte fagfolk og politikere blant annet hvorvidt UNE bør erstattes med en migrasjonsdomstol, slik som i Sverige.

Annette Thommessens Minnepris for 2010 ble tildelt prosjektet "Kulturell Veving", på grunn av arbeid for å skape gode relasjoner mellom asylsøkere og nordmenn og uselvisk omsorg for mennesker i nød. En spesiell hederspris ble tildelt advokatene Jonas Myhre og Arild Humlen, for deres arbeid i Advokatforeningen med å etablere et rettshjelpstilbud til asylsøkere med avslag.

I februar 2010 sluttet Morten Tjessem etter åtte år som NOAS' generalsekretær. Seniorrådgiver Sylo Taraku ble konstituert som ny generalsekretær og ledet organisasjonen frem til 1. november, da Ann-Magrit Austenå overtok lederjobben.

1. ASYLPOLITIKKEN I 2010

Også i 2010 har asylpolitikken vært preget av den restriktive linjen som er valgt av nåværende regjering og en svekket asylpolitisk opposisjon. Utviklingen i senere år har gått fra et anslag om oppmykning i 2005 (Soria Moria I), til at det stadig har blitt strammet inn. Den største omleggingen av asylpolitikken skjedde etter økningen i ankomster i 2008, da den rødgrønne regjeringen la frem 13 punkter med innstramminger. Disse har i ettertid blitt fulgt opp med nye tiltak. Ifølge Regjeringen er hovedformålet å redusere antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov. Hovedtrekkene i den nye, restriktive linjen kan oppsummeres slik:

FNs anbefalinger tillegges mindre vekt.

Asylsøkere fra utrygge områder får ikke lenger generelt vern, det foretas kun individuelle vurderinger.

Internflukt: Asylsøkere henvises i større grad til å søke tilflukt andre steder internt i hjemlandet.

Dublin-forordningen praktiseres strengere enn tidligere. Norge var et foregangsland når det gjaldt å bruke unntaksbestemmelsene i Dublin-regelverket, men i dag er det heller motsatt.

Begrensede tillatelser for blant annet enslige mindreårige og restriksjoner når det gjelder familieetablering er eksempler på innstramningstiltak rettet mot grupper som har fått eller gis opphold.

Strengere praksis i vurderinger av søknader fra viktige asylgrupper, uten at situasjonen i deres opprinnelsesland nødvendigvis har endret seg til det bedre. Eksempler er asylsøkere fra Afghanistan, Somalia, Irak, Tsjetsjenia, samt palestinere og kosovoserbere.

I tillegg har norske myndigheter intensivert returpolitikken. Ifølge Politiets Utlendingsenhet har 4615 personer med avslag i Norge blitt tvangsreturnert i løpet av 2010. I tillegg har 1444 personer reist tilbake frivillig, med støtte fra norske myndigheter.

Som det fremgår av Stortingsmeldingen ”Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv” (2009-2010), så ønsker norske myndigheter ”å unngå at en uforholdsmessig stor andel av asylsøkerne som kommer til Europa søker asyl i Norge”.

Asylankomstene ble i 2010 redusert med 42 prosent, fra 17 226 i 2009 til 10 064 i 2010. 892 av disse var enslige mindreårige asylsøkere. De fem største gruppene var: Eritrea (1711 søkere), Somalia (1397), Afghanistan (979), Russland (628) og Etiopia (505).

Det er vanskelig å si noe sikkert om årsaken til denne drastiske nedgangen, men siden ankomstene til Europa har holdt omtrent samme nivå, så er det mye som tyder på at

innstramningene i asylpolitikken i Norge har hatt en effekt. I tillegg kan en betydelig økning i gjennomførte tvangsreturer ha hatt betydning. Innvilgelsesprosenten i 2010 var på 41 prosent.

Selv om trenden med innstramminger i asylpolitikken har vært dominerende også i 2010, har vi sett en positiv utvikling i saker som NOAS har vært opptatt av og aktivt søkt å påvirke i. Selv om en betydelig del av dette har vært reverseringer av tidligere innstrammingsforlag, finner vi verdt å nevne følgende:

Forslaget om fireårskrav (krav om fire års arbeid) for familiegjeningforening ble skrinlagt i mai 2010. Dette var ett av de 13 punktene i Regjeringens innstrammingspakke fra 2008. NOAS har arbeidet særskilt for at dette punktet skulle trekkes tilbake.

Returstopp til Hellas ble først gjeninnført i oktober 2010, i etterkant av at flere andre land hadde gjennomført dette, etter en henstilling fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg.

Praksisen som åpnet for retur til Sør-Somalia ble endret etter at Justisdepartementet i juli ba UNE om at deres prinsippvedtak fra mars ble tatt opp til ny vurdering.

Barns tilknytning til Norge forventes å bli tillagt mer vekt etter positive signaler om dette fra regjeringen sommeren 2010. En stortingsmelding om barn på flukt er varslet før sommeren 2011..

Kontroversielle aldersundersøkelser som innebær kontroll av kjønnsorganer ble skrinlagt, etter kritikk fra blant andre NOAS.

Ventemottaksordningen ble avvirket etter blant annet en evaluering gjennomført av NTNU Samfunnsforskning på oppdrag fra Justisdepartementet. Rapporten konkluderte med at ordningen, slik den var utformet, spilte liten rolle i returarbeidet.

Initiativ til å gi papirløse flere helserettigheter. I mars 2010 varslet justisminister Knut Storberget og helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen opprydding i regelverket for personer med ulovlig opphold. Forslaget er sendt på høring inn i 2011.

Økt frivillig retur. NOAS har i asylprogrammet for 2009-2013 tatt til orde for å utvide frivillige støtteordninger. Dette har myndigheter gjort, noe som har vært med å bidra til en økning av frivillige returer på 30 prosent i 2010 sammenlignet med året før.

2. PÅVIRKNINGSARBEID

NOAS har også i 2010 arbeidet for å forsvare asylretten, og for at asylsøkere skal gis en rettssikker og verdig behandling. Påvirkningsarbeidet har vært rettet mot beslutningstakere og opinion gjennom høringsuttalelser, møter med myndigheter, brev, seminar, rapporter, kampanjer, medieutspill og debatt deltakelse. Blant temaområder vi særskilt har fokusert på er spørsmålet om FNs anbefalinger, Dublin-forordningen, lengeværende barn, Utlendingsnemndas fremtid og belysning av saker i første instans. Når det gjelder praksis overfor enkeltgrupper har vi fokusert spesielt på irakere, somaliere, palestinere, tsjetsjenere og kosovoserbere.

NOAS har særskilt fokusert på områder som er inkludert i vårt asylprogram for perioden 2009 - 2013 og i vår virksomhetsplan for 2010. Her følger en nærmere redegjørelse:

FNs anbefalinger

Asylåret 2010 begynte med at justisminister Knut Storberget varslet om at myndighetene ønsket å ta i bruk flere chartrede fly for å gjennomføre tvangsreturer i strid med FNs anbefalinger.¹ Illevarslende var også to prinsippvedtak fra Utlendingsnemndas stornemnd tidlig i 2010. Det ene åpnet for retur til Hellas i medhold av Dublin-forordningen, det andre gjaldt retur til Mogadishu og Sør-Somalia. NOAS var sterkt kritisk til begge vedtakene, og engasjerte seg i samarbeid med andre for at innstramningene skulle reverseres.

Kampanjen: Gjør som FN sier, Jens!

Som en reaksjon på FN-stridige returer til Irak, innledet NOAS sammen med en bred koalisjon bestående av 20 organisasjoner, alle biskopene i Norge, kirkelige organer og partier underskriftskampanjen ”Gjør som FN sier, Jens!”. I løpet av to uker klarte aksjonen å samle 12 393 underskrifter som ble overlevert regjeringen ved justisminister Knut Storberget 6. februar.²

Reaksjoner mot retur til Mogadishu

I sitt vedtak av 26.3.2010 konkluderte flertallet (6–1) i UNEs stornemnd med at det ikke forelå noe generelt eller individuelt vern mot retur til Mogadishu. Stornemnda åpnet også for internflukt til andre deler av Sør-Somalia.

NOAS reagerte sterkt på UNEs avgjørelse og karakteriserte den som uforsvarlig.³ I tillegg til reaksjoner i tv, radio og aviser, deltok NOAS og holdt appell under en punktmarkering 13. april foran Stortinget i protest mot vedtaket om å sende asylsøkere tilbake til Mogadishu og

¹ <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3461665.ece>

² <http://noas.org/?p=news&id=2240>

³ <http://www.dagbladet.no/2010/03/30/nyheter/utlendingsnemda/asylsokere/somalia/utenriks/11090416/>

Sør-Somalia. Initiativtakere var en gruppe somaliske asylsøkere, og demonstrasjonen ble støttet av flere andre organisasjoner i tillegg til NOAS.⁴

Også UNHCR har reagert mot UNEs vedtak. Rundt 3000 asylsøkere risikerte å bli sendt tilbake til Sør-Somalia, et av de mest utrygge områdene i verden, som ifølge FN også er rammet av verdens største humanitære katastrofe. Justisdepartementet ble opplyst av UDI om at presedensvirkningene vil få store konsekvenser for utfallet i asylsaker fra Somalia som gjelder retur til Mogadishu. Sammen med andre organisasjoner ba NOAS Storberget om å lytte til UDIs faglige råd, og sørge for at UNEs sterkt beklagelige vedtak ikke ble gjennomført.⁵ På det tidspunktet hadde UDI og UNE ulik praksis, og Justisdepartementet ba UNEs stornemnd om å behandle saken på nytt. Departementet mente at ”de tolkningsmessige uklarhetene er av slik betydning at departementet ikke ut fra dette vedtaket finner grunnlag for å instruere UDI om å endre sin praksis i tråd med stornemndas konklusjon når det gjelder returer til Mogadishu”.⁶

Etter en ny vurdering kom en enstemmig stornemnd i sitt vedtak av 14.10.2010 til at ”klageren ikke kunne pålegges retur til Mogadishu ut fra vurdering av situasjonen på stedet opp mot internasjonale forpliktelser”.⁷ Dermed ble praksisen i forhold til retur til Mogadishu og internflukt til Sør-Somalia endret, og er nå i tråd med anbefalinger fra UNHCR.⁸

Under en debatt mellom justisminister Knut Storberget og NOAS’ kst. generalsekretær Sylo Taraku på TV2 8. september, hvor også dette vedtaket ble diskutert, uttalte Storberget følgende: ”vi har bedt Utlendingsnemnda om å vurdere denne saken på nytt akkurat som dere ville”.

Dublin-forordningen: Hellas og Italia

NOAS var med å sette Norges praktisering av Dublin II-forordningen sterkt på agendaen i norsk offentlighet i 2010. Den store oppmerksomheten rundt Fathia-saken og returer til Hellas har bidratt til å synliggjøre både de menneskerettslige⁹ og humanitære aspektene ved dette regelverket.

Arbeidet for å stoppe returer til Hellas

NOAS arbeidet også i 2010 både på europeisk nivå og i Norge for å stanse returene til Hellas i medhold av Dublin-forordningen. I samarbeid med ECRE og flere andre europeiske søsterorganisasjoner klaget vi Hellas inn for Europa-kommisjonen. Våre rapporter om Hellas ble brukt som del av grunnlaget for brevet.

⁴ <http://journalen.hio.no/journalen/Innenriks/article18451.ece>

⁵ <http://noas.org/?p=news&id=2407>

⁶ <http://www.une.no/upload/n1006531014.html>

⁷ <http://www.une.no/Aktuelt/Redegjorelser/Stornemnd-om-retur-til-Mogadishu-2/>

⁸ Som følge av kritikk fra blant annet NOAS om at Norge i stadig større grad legger FNs anbefalinger til side, la Regjeringen frem en oversikt over norsk praksis der det hevdes at Norge ”i hovedsak” følger FNs anbefalinger. Selv om vi var uenige i måten listen ble presentert på, har vi sett positivt på at den politiske ledelsen synes stadig å være opptatt av FNs anbefalinger i den forstand at de i det minste berøres av kritikken. <http://noas.org/?p=news&id=2485>

⁹ <http://www.nrk.no/nyheter/norge/1.7329561>

NOAS reagerte også kraftig mot stornemndvedtaket som åpnet for retur til Hellas, som vi mente kunne være menneskerettsstridig. Et av medlemmene i UNEs stornemnd, Dr. juris Terje Einarsen, trakk seg etter en debatt om vedtaket med UNE-direktør Terje Sjeggstad i Klassekampen.¹⁰ I likhet med stornemndsmedlem Einarsen mente NOAS at vedtaket i UNE ikke stod i forhold til faktagrunnlaget, og at dette svekket tiltroen til UNE som en uavhengig klageinstans.¹¹

NOAS mente den norske håndhevingen av Dublin II-forordningen var blant Europas strengeste, ikke minst med tanke på at Norge i 2010 lå på Europa-toppen med 283 gjennomførte returer til Hellas. Vi tok opp Dublin/Hellas-problematikken i nesten alle våre regulære møter med Justisministeren. I tillegg ønsket vi å påvirke opinionen og beslutningstakere gjennom samarbeid med media, gjennom kronikker¹², debatt deltakelse osv.

Ettersom europeiske land manglet politisk vilje til å stanse returene til Hellas, har ECREs medlemsorganisasjoner rettet sitt arbeid mot nasjonale og internasjonale domstoler. Stadig flere nasjonale domstoler tok etter hvert avgjørelser om å stanse returer til Hellas. Flere saker ble sendt til EMD, og etter at domstolen ga automatisk utsatt iverksettelse i alle slike, bestemte flere land om å innføre en generell stans i returene til Hellas, deriblant Norge, i oktober. I januar 2011 falt dommen i EMD, som viser at både Belgia og Hellas har handlet i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Dommen bygger blant annet på rapporter som NOAS har vært med på å utarbeide.

Fathia-saken

Utsendelsen av Fathia Ahmed Omar og hennes seks år gamle sønn fra nødvendig helsebehandling i Bergen til en benk i Genova i Italia, vakte sterke reaksjoner, ikke minst fra NOAS. Som følge av reaksjonene behandlet UNE saken hennes på nytt, men konkluderte blant annet med at Norge ikke har anledning til å hente henne tilbake fra Italia. I en juridisk redegjørelse der NOAS gjennomgikk Utlendingsnemndas argumentasjon i saken ble det argumentert for at dette ikke medfører riktighet.¹³ I tillegg kritiserte NOAS UNEs generelle håndtering av saken. Fathia Omar og sønnen hennes¹⁴ ble dessverre ikke hentet tilbake fra Italia. NOAS har samarbeidet med en advokat som har sendt en klage om denne saken til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, der den er under behandling.

Lengeværende barn

Allerede i januar satte NOAS fokus på problematikken rundt lengeværende barn på mottak.¹⁵ Vår erfaring etter en gjennomgang av flere saker, var at Utlendingsnemnda hadde lagt seg på

¹⁰ <http://noas.org/?p=news&id=2269>

¹¹ <http://noas.org/?p=news&id=2253>

¹² <http://noas.org/?p=news&id=2305>

¹³ <http://www.noas.org//file.php?id=272>

¹⁴ <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article3607929.ece>

¹⁵ *Barn vokser opp på mottak:* <http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/rogaland/1.6968215>

en strengere linje i behandlingen av disse sakene enn hva forskriften om lengeværende barn fra 2007 tilsier. Den inneholder en egen forskriftsbestemmelse som legger opp til en sterkere vektlegging av den tilknytningen som barna opparbeider seg mens de er i Norge. Praksisen i ettertid har vist seg å omfatte færre barn enn det vi oppfatter var Stortingets intensjon. Etter at protester mot forvaltningen ikke ga resultater, ba NOAS Justisdepartementet om å revidere forskriften, for å sikre at den inneholder klarere objektive kriterier, blant annet på lengden på barnas oppholdstid i Norge.

Vi har tatt dette spørsmålet opp flere ganger med Justisdepartementet. I sommer signaliserte justisminister Knut Storberget at dette skulle være et av temaene i regjeringens arbeid med en ny stortingsmelding om barn på flukt. NOAS ble invitert til å delta i dette arbeidet, blant annet gjennom å arrangere et temamøte med justisdepartementet og andre relevante institusjoner og organisasjoner tidlig i 2011.

Norsk asylpolitikk i et europeisk perspektiv

NOAS har fulgt opp regjeringens stortingsmelding «Norsk flyktning- og migrasjonspolitikk i et europeisk perspektiv» som ble lagt frem 19. mars. Selv om vi var positive til regjeringens ønske om å delta i en felles europeisk asylpolitikk, har vi uttrykt vår skuffelse om at begrunnelsen for den nye politikken var et behov for å få ned antall asylsøkere, ikke hensynet til å styrke rettssikkerheten til de som trenger hjelp.¹⁶

NOAS bidro med innspill til stortingsmeldingen under en åpen høring i Stortingets kommunal- og forvaltningskomité 19. april 2010, i møter med Justisdepartementet og gjennom utspill i media. NOAS har anbefalt at regjeringen bevilger midler til å bygge asylmottak og styrke rettssikkerheten i land som Hellas, fremfor ensidig å prioritere finansiering av grensekontrollen i EU.¹⁷ Vi har hilst velkommen regjeringens satsing for å støtte Hellas i utvikling av asylsystem gjennom EØS-midler.

Vi har også kritisert tendensen med å legge ansvaret for innvandringskontrollen til langt flere aktører enn før, eksempelvis flyselskapene, slik at kontrollen kan gjennomføres lengst mulig unna grensen. På den måten kan personer som er på veil til Norge bli utsatt for en urettferdig streng siling. Det er også bekymringsfullt at det stadig blir vanskeligere å søke om asyl i Europa.

Palestinere

I 2010 har NOAS engasjert seg sterkt for å endre den nye stramme linjen overfor statsløse palestinske asylsøkere fra 2009. Fra å gi beskyttelse til alle som kunne dokumentere at de kom fra palestinske okkuperte områder, avslø man i 2010 i ca. 76 % av sakene. Dette satte mange palestinere med avslag i en fortvilet situasjon. I ikke minst de fra Gaza, som mangler mulighet til å reise frivillig, selv om de ønsker det. Sommeren 2010 sultestreiket over 20 palestinere i protest mot denne politikken. I samarbeid med flere mottak og palestinske asylsøkere, bidro NOAS til at aksjonen ble avsluttet på en verdig måte.

¹⁶ <http://www.hadeland.net/Innenriks/article5030925.ece>

¹⁷ <http://www.klassekampen.no/57212/article/item/null>

Gjennom brev til myndighetene¹⁸, møter med UDI, Justisdepartementet, Palestinagruppen på Stortinget, kronikker¹⁹ og debatt med justisminister Knut Storberget, har NOAS forsøkt å påvirke myndighetene til å følge UNHCRs anbefalinger, eller i det minste myke opp den restriktive behandlingen av disse sakene. I sommer gjennomførte NOAS en faktasøkende reise til Vestbredden. Rapporten ”Retur til hva? – Norsk praksis overfor statsløse palestinske asylsøkere” ble publisert tidlig i 2011. Utlendingsmyndighetene har signalisert at de vil vurdere praksisen overfor palestinske asylsøkere når det foreligger nye rapporter fra Landinfo.

Tsjetsjenere

I samarbeid med Den norske Helsingforskomiteen og Amnesty har NOAS kritisert den norske praksisen overfor asylsøkere fra Tsjetsjenia, og bedt om en omlegging. Praksisen for denne gruppen ble strammet kraftig inn i 2007, og siden har kun et fåtall tsjetsjenere fått beskyttelse i Norge. I våre brev til myndighetene (til UDI 26. juli og til justisministeren 22. oktober) og gjennom debattinnlegg i aviser har vi framholdt at norske myndigheters vurderinger er basert på landinformasjon som har gått ut på dato, og at det er dokumentert av sentrale og seriøse kilder at utviklingen i området har vært urovekkende. Helsingforskomiteen har dokumentert en rekke tilfeller der returnerte personer fra utlandet har blitt utsatt for forfølgelse, inklusive drap.²⁰ Vi har også tatt opp den generelle mistenksomheten forvaltningen synes å møte tsjetsjenere med, at vurderingene ikke tar tilstrekkelig hensyn til traumatiserte kvinner og barn, og at UNE splitter kjernefamilier når de vektet ”innvandringsregulerende hensyn” over hensynet til barna.

Norge har en praksis for denne gruppen som er omtrent en tre ganger strengere enn det europeiske gjennomsnittet. I 2009 fikk 38 prosent av asylsøkerne fra Russland opphold i industrialiserte land, mot kun 5 prosent i Norge.²¹ I Dagbladet 25. oktober avfeide justisminister Knut Storberget vår kritikk, men domsavsigelser i norske domstoler er blant en rekke indikatorer som viser at norsk praksis er uakseptabelt streng.²²

Kosovoserbere

Høsten 2010 pågrep politiet kosovoserbiske asylsøkere ved asylmottak over hele landet og gjennomførte flere uttransporteringer med charterfly til Serbia. Disse aksjonene fikk stor medieoppmerksomhet. Mange av de pågrepne var godt integrerte barnefamilier, noe som førte til at hele lokalsamfunn viste stort engasjement.

Gjennom en rekke medieutspill, inkludert kronikken ”Hjemsendelse til hva?”²³ kritiserte NOAS den strenge behandlingen fra myndighetenes side. Flere av asylsøkerne har hatt behov for beskyttelse i forhold til situasjonen i Kosovo, hvor de kom fra. Men myndighetene valgte å sende dem til Serbia. Fravær av tilknytning til Serbia og manglende hjelp fra serbiske

¹⁸ <http://noas.org/?p=news&id=2461>

¹⁹ <http://noas.org/?p=news&id=2590>

²⁰ <http://www.noas.org/file.php?id=341>

²¹ <http://noas.org/index.php?p=news&id=2569>

²² <http://www.noas.org/file.php?id=344>

²³ <http://noas.org/file.php?id=331>

myndigheter har satt mange i en svært vanskelig humanitær situasjon. De har derfor blitt tvunget til å reise tilbake til serbiske enklaver i Kosovo, dit norske myndigheter i utgangspunktet mente det var uforsvarlig å returnere dem. Flere av barna har vært her i mer enn tre år, noen opp til seks år, uten at dette ble tillagt særlig vekt. NOAS kritiserte også de tøffe aksjonene på mottakene, der blant annet flere politifolk stormet inn midt på natta for å pågripe barnefamilier. Etter denne kritikken har slike aksjoner for det meste blitt gjennomført på en mer skånsom måte.

NOAS' årlige fagseminar: Utlendingsnemndas fremtid

I NOAS' asylprogram "Utfordringer i norsk asylpolitikk 2009-2013" er "politiseringsen av utlendingsforvaltningen" ett av temaene.

Ved økte ankomster mener vi å se en tendens til en stigende grad av politisering av beskyttelsesvurderingene, noe vi mener kan undergrave asylsøkernes rettssikkerhet. Derfor har NOAS arbeidet for at "Utlendingsnemnda bør forbli en uavhengig klageinstans som ikke kan instrueres fra regjeringen bortsett fra gjennom lov og forskrift", som det heter i vårt program.

Organiseringen av klageordningen i asylsaker er av avgjørende betydning for asylsøkernes rettssikkerhet. Selv om hensynet til effektivitet, legitimitet og politisk styring er viktig, er rettssikkerheten et hovedanliggende for NOAS.

I 2009 satte Regjeringen ned et utvalg, ledet av Øystein Mæland, for å utrede klagesaksbehandlingen på utlendingsfeltet, og foreslå en ordning som best ivaretar de hensynene til mulighet for politisk styring, rettssikkerhet, rask og effektiv saksbehandling og legitimitet.

Utvalget presenterte sin utredning i november 2010. Her foreslås det blant annet å skille ut behandlingen av de fleste asylsakene i en egen flyktningnemnd (innenfor rammen av UNE), øke antallet saker som behandles i nemndmøter, oppheve ordningen med stornemnd, overføre behandlingen av klager på endelige vedtak fra UNE til UDI, og gi regjeringen adgang til å instruere UNE i saker som ikke gjelder retten til beskyttelse (asyl).

NOAS satte spørsmålet om Utlendingsnemndas framtid på dagsorden på vårt årlige fagseminar 11. mai. På en fullsatt sal i Litteraturhuset fikk frammøtte høre de tre innleiderne Michael Williams (Svenska Kyrkan, tidligere FARR), Per Lægreid (professor i statsvitenskap) og Jonas Myhre (Advokatforeningen), som alle hadde sine innfallsvinkler til spørsmålet om UNEs framtid, før politikere fra fem av stortingspartiene fikk debattere.²⁴ Et sentralt spørsmål var om UNE burde erstattes med en migrasjonsdomstol slik som i Sverige. Et av målene med seminaret var å få innspill fra kompetente folk om dette spørsmålet, ikke minst å høre om erfaringer fra nabolandet.

NOAS har vurdert problemstillingen om UNEs framtid i lys av det som har kommet fram av argumenter, og har tatt et foreløpig, generelt standpunkt om at nemndordningen bør erstattes

²⁴ <http://noas.org/?p=news&id=2368>

av en domstolsordning. Hovedargumentet er at dette på en bedre måte kan sikre uavhengige vurderinger og større grad av rettssikkerhet. Denne saken vil fortsette å være et sentralt tema utover i 2011.

Annette Thommessens minnepris

Minneprisen for 2010, inkludert et beløp på kr 40.000 ble tildelt prosjektet Kulturell Veving, for et engasjert arbeid for å skape gode relasjoner mellom asylsøkere og nordmenn og uselvvisk omsorg for mennesker som er i nød.

En spesiell hederspris ble tildelt advokatene Jonas Myhre og Arild Humlen, for deres arbeid i Advokatforeningen med å etablere et rettshjelpstilbud til asylsøkere med avslag.²⁵

Kampanjen: Ingen mennesker er ulovlige

I 2010 gikk en rekke organisasjoner, deriblant NOAS, sammen om en bred kampanje for å belyse forskjellige sider ved de papirløses situasjon, og løfte diskusjonen om hvordan det norske samfunnet bør forholde seg til dette problemet. Kampanjen ble lansert 31. august, med en heldagskonferanse på Litteraturhuset i Oslo.²⁶

Aktivitetene omfattet blant annet brev til myndighetene, opprettelse av en Facebook-gruppe, egen nettside for kampanjen, utspill i media, utarbeidelse av omgjøringsbegjæringer til Utlendingsnemnda i sakene til en gruppe utvalgte papirløse som har levd i Norge i en årrekke, og Papirløs førjulskonsert i Kulturkirken Jakob i Oslo 2. desember.²⁷

Kampanjen ber om en regulariseringsordning for personer som har vært lenge i Norge, og at barns tilknytning til Norge tillegges større vekt. Disse kravene er i tråd med det som er foreslått i NOAS' asylprogram for 2009-2013.

Selv om myndighetene så langt ikke har vist politisk vilje til å innføre en regulariseringsordning, har kampanjen bidratt til å sette et søkelys på, og kanskje også øke forståelsen for en gruppe som lever på siden av samfunnet, med minimale rettigheter. Den papirløse Maria Amelie har gjennom boken "Ulovlig norsk" mer enn noen annen bidratt til å synliggjøre situasjonen for denne uensartede gruppen .

²⁵ <http://noas.org/?p=news&id=2351>

²⁶ <http://noas.org/?p=news&id=2473>

²⁷ <http://www.antirasistisk-senter.no/rettshjelpsaksjon-for-papirloese.4858865-98689.html>

3. BISTAND TIL ASYLSØKERE

Informasjon, rådgivning og rettshjelp

Direkte bistand til asylsøkere i form av informasjon, rådgivning og rettshjelp, er en sentral del av NOAS' virksomhet. Vår rolle er å påse at den enkelte søkeren mottar korrekt informasjon og får sin søknad grundig behandlet. I 2010 mottok vi 1224 saker etter henvendelser fra asylsøkere. NOAS har skrevet omgjøringsbegjæringer eller tillegg til klager i 180 saker. Avdisse omgjorde klageorganet Utlendingsnemnda 7 saker direkte etter vår anmodning. I flere saker har NOAS supplert advokaters klager. NOAS har bistått flere tusen asylsøkere med informasjon og rådgivning.

4. NOAS' INFOPROGRAM FOR NYANKOMNE ASYLSØKERE

Informasjon til asylsøkere i ankomstfasen er en viktig del av asylprosessen. Alle asylsøkere som kommer til Norge skal i prinsippet motta informasjon og veiledning fra NOAS før de skal til asylintervju. NOAS driver dette informasjonsprogrammet på oppdrag fra UDI. Det overordnede målet er å ivareta asylsøkers rettssikkerhet i første del av søknadsfasen. Informasjonsprogrammet har gjennomgått flere viktige endringer i 2010:

Informasjonsprogrammet har gjennomgått flere viktige endringer i 2010:

- Flytting av hovedkontoret til Refstad i Oslo som følge av nedleggelsen av Tanum transittmottak.
- Nedbemanning som følge av den kraftige nedgangen i asylankomster i 2010.
- Etablering av et NOAS-kontor på Hvalstad transittmottak for enslige mindreårige asylsøkere.
- Ansettelse av Hans Olav Kongsvik, tidligere UDI, som ny leder i programmet.

5. INFORMASJONS- OG KUNNSKAPSFORMIDLING

Formidling av informasjon og kunnskap innen asylfeltet har blitt en stadig viktigere del av arbeidet til NOAS. Kunnskap utgjør grunnlaget for både rettshjelpen og påvirkningsarbeidet, og bestemmer vår evne til å bidra til både mer nyanserte asyldebatter og en forbedret saksbehandling. NOAS har derfor også i 2010 innhentet og formidlet kunnskap gjennom rapportskrivning, studiereiser, mediearbeid, foredragsvirksomhet, notater, infoskriv, nyheter og annen informasjon som er lagt ut på våre nettsider. I tillegg er NOAS informasjonsressurs for ulike grupper. I 2010 har NOAS publisert én rapport og igangsatt arbeidet med to andre, som publiseres våren 2011.

6. SAMARBEID OG ERFARINGSFORMIDLING

NOAS har også i 2010 lagt vekt på samarbeid, nettverksbygging og erfaringsdeling med relevante aktører, i tillegg til å bistå lokale støttegrupper og engasjerte individer rundt om i landet. NOAS samarbeider på regulær og ad hoc basis med en rekke institusjoner og organisasjoner, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg til kontakten med politiske myndigheter, forvaltningen og politiske partier, samarbeider vi på nasjonalt plan med flere NGOer, særlig Den norske Helsingforskomité, Amnesty International Norge, Norsk Folkehjelp og Advokatforeningen. Internasjonalt har vi mest kontakt med ECRE og UNHCR, men også søsterorganisasjoner i andre europeiske land.

7. ORGANISASJON

NOAS' øverste organ er den årlige generalforsamlingen, hvor organisasjonens medlemmer møter. Generalforsamlingen velger NOAS' styre som er ansvarlig for organisasjonens virksomhet. Styret ansetter også generalsekretær, som leder organisasjonens daglige arbeid. NOAS finansieres i hovedsak gjennom statlig støtte. NOAS hadde ved utgangen av 2010 13 fast ansatte. Av disse var 5 kvinner og 8 menn. Styret besto i 2010 av 3 menn, 2 kvinner og 2 kvinnelige vararepresentanter.